



## نگاهی به عزاداری امام حسین(ع) در تاریخ

حماسه کربلا، بزرگ‌ترین و دلخراش‌ترین واقعه تاریخ است که پس از گذشت بیش از 1400 سال هنوز هم زنده مانده و پس از 14 قرن به یاد آن واقعه اشک‌ها ریخته می‌شود و مراسم حزن و عزاداری به پا است.

حماسه کربلا، بزرگ‌ترین و دلخراش‌ترین واقعه تاریخ است که پس از گذشت بیش از 1400 سال هنوز هم زنده مانده و پس از 14 قرن به یاد آن واقعه اشک‌ها ریخته می‌شود و مراسم حزن و عزاداری به پا است.

به گزارش ایسنا مراسم عزاداری امام حسین(ع) نخستین بار در روز یازدهم محرم سال 61 هجری در کنار اجساد مطهر شهیدان توسط اهل بیت علیه السلام برگزار شد.

پس از آن هنگام ورود کاروان اسیران به کوفه، امام زین‌العابدین و حضرت زینب و ام کلثوم علیهم السلام برای مردم کوفه که برای تماشا آمده بودند، سخنرانی کردند. در پی این سخنرانی‌ها صدای ضجه و گریه از خانه‌ها و مردم کوفه بلند شد. که به نوعی عزاداری برای شهدا و افشاگری امویان بود.

پس از ورود کاروان اسراء به شام و خطابه خوانی امام سجاد(ع) در شام، یزید به اهل بیت امام حسین اجازه داد که عزاداری کنند و اهل بیت به مدت سه روز به طور رسمی در شام عزاداری کردند. (1) در پی آن خطابه و این عزاداری‌ها، انقلاب بزرگ فکری در شام پدید آمد و اکثر قریب به اتفاق مردم نسبت به دستگاه حاکمه بدبین شدند.

عزاداری بعدی در مدینه برپا شد. پس از ورود اهل بیت به مدینه عزای عمومی بر پا شد و تمامی مردم مدینه ناله و ضجه کردند. پس از آن حلقه‌های عزاداری توسط اشخاص و افراد سرشناس بر پا شد. از جمله کسانی که در مدینه مجلس عزاداری بر پا کرد، حضرت زینب سلام الله علیها بود. این عزاداری مدینه را در آستانه انفجار و حرکت عمومی قرار داد و عمر بن سعد جریان را به یزید گزارش داد و اعلام کرد که "تحقیقا وجود زینب کبری(س) در مدینه اندیشه‌ها را تحریک می‌کند، زیرا او سخنور دانا و باهوش است. خود و کسانی که با او همراهی می‌کنند، در نظر دارند برای خونخواهی حسین قیام کنند." (2) تا این که حضرت زینب به شام یا مصر تبعید و رحلت فرمود.

پس از شهادت امام حسین(ع) ائمه خود اقامه عزاداری می‌کردند و شیعیان را به اقامه عزا و گریه و عزاداری تشویق می‌نمودند.

## نگاهی به عزاداری امام حسین(ع) در تاریخ

عزاداری برای امام حسین(ع) و شهدای کربلا، نخست در ایام محرم و ایام زیارتی امام حسین(ع) در کربلا و جاهای دیگر برگزار می‌شد چون پانزدهم شعبان، روز عرفة، شب عید فطر و اول ماه رجب و غیره. (3) اما از آغاز قرن سوم عزاداری وضعیت دیگری یافت که در تحقیق حاضر به تبیین آن می‌پردازیم.

در قرن سوم و چهارم و پنجم و همزمان با تشکیل دولت‌های آل‌بویه در عراق و حمدانیون در سوریه و فاطمیون در مصر مذهب شیعه گسترش یافت و مراسم عزاداری توسعه یافت و در بسیاری از شهرها روز عاشورا عزا و تعطیل عمومی اعلام شد.

در محرم سال 252 - معزالدوله دیلمی دستور داد که مغازه‌ها بسته و تعطیل عمومی اعلام گردد و مردم عزاداری کنند و مردم با حالت

عزا و ماتم در خیابان‌ها حرکت کردند. (4) اینگونه بود که عزای عمومی در میان شیعیان به صورت یک سنت در آمد. در این دوره، اشعار در قالب قصیده سروده می‌شد. ستم‌های بنی‌امیه و بنی‌عباس در آن ذکر و مقام و منزلت اهل بیت علیه السلام بیان می‌گردید. مردم در عزاداری‌ها و شعراء در قصیده‌ها بیشترین توجه را به ولایت اهل بیت علیه السلام داشتند. و کتب مقتل در این زمان تالیف گردید.

#### عزاداری در زمان بنی عباس و مغول

پس از انقراض سلسله بنی‌عباس در بغداد و سلطه مغول‌ها بر بخش عظیمی از کشورهای اسلامی شکل و محتوای روضه به تدریج تغییر یافت. این تغییر شاید بدان جهت بود که سلاطین بنی‌عباس خود را خلیفه پیامبر می‌دانستند و مدعی حکومت بر مسلمین از جانب اسلام بودند و اطاعت خود را بر مردم واجب شرعی می‌دانستند. مذاهب اهل سنت را، مذهب رسمی و قانونی و شرعی دانسته و از آن‌ها به طور کامل حمایت می‌کردند. پیروی از مذهب شیعه ممنوع و در ادارات دولتی و مراجع قضایی رسمی نبود.

در مقابل این اندیشه، اندیشه تشیع بود که حکومت را حق اختصاصی و الهی ائمه می‌دانستند شرایط و اندیشه‌های بسیار والا برای حاکم اسلامی قایل بودند. براساس این دو اندیشه به طور طبیعی درگیری بین تشیع و حکومت پدید آمد. در مراسم عزاداری این اختلاف نظر و جهت‌گیری سیاسی مطرح می‌شد و قطعا حکومت‌ها از برگزاری مراسم وحشت داشتند. از این رو مراسم روضه از سیاست جدا نبود.

#### عزاداری در دوران اخیر

در دوران‌های اخیر عزاداری از نظر کمیت و کیفیت رشد کرده، در سالگرد رحلت پیامبر(ص) و امامان معصوم و حضرت زهرا علیهم السلام و.... مراسم عزاداری بر پا می‌شود. که از جمله برخی از مشخصات مراسم عزاداری دوران جدید می‌توان به دقت تاریخی، تاریخ تحلیلی، بیان اهداف امام حسین(ع)، توأم شدن روضه با سیاست و تشکیل هیات‌های عزاداری اشاره کرد.

بدون شک قیام امام حسین(ع) و شهادت ایشان تلاش‌های برادر، پدر و جدش را در گذشته بارور و زمینه تلاش برای آیندگان فراهم ساخت و سنت عزاداری عاشورا زمینه پاسداری از اندیشه شیعه را در آینده فراهم کرد به طوری که نوحه خوانی و عزاداری را هیچ کسی نمی‌تواند منع کند و در سایه و پوشش عزاداری می‌توان مفهوم عترت و اهداف امام حسین(ع) را تشریع کرد.

منبع:

1- تاریخ طبری، ج 4، ص 353.

2- ثورة الحسين فی الوجدان الشعبي، ص 265.

3- همان.

4- کامل، ج 8، ص 549.

و برگرفته از سایت آوینی